

GRUPA 1

AFRIKA

Utrka za Afriku je proces kolonijalne ekspanzije kojim su u drugoj polovici 19. stoljeća zapadnoeuropske sile ustanovile svoju vlast nad gotovo cjelokupnim afričkim kontinentom. Iako su europske sile, počevši s Portugalom, utemeljile svoja prva uporišta na obalama Afrike još u 15. stoljeću, ekspanzija u unutrašnjost bila je ograničena zbog cijelog niza klimatskih, političkih i vojnih razloga. Kolonizatori, za razliku od afričkih domorodaca, nisu razvili imunitet na razne tropske bolesti, odnosno nisu raspolagali dovoljnim snagama za suzbijanje jačih otpora domorodačkih plemena i država. Umjesto toga kontrola nad afričkim obalama vršena je posredno, uz pomoć obalnih tvrđava i mornaricom, odnosno suradnjom s prijateljski raspoloženim plemenima i državama kojima su oružje i druga zapadna roba davali prednost u odnosu na suparnike. Unutrašnjost kontinenta ostala je neistražena.

Tek je **industrijska revolucija**, a s njom razvitak modernog oružja i medicine omogućio prvo zapadnim istraživačima, potom misionarima, a na kraju i vojskama prodor u unutrašnjost afričkog kontinenta. Otkriće prostranih teritorija, velikih prirodnih bogatstava i stanovništva koje je bilo relativno lako pokoriti dalo je veliki **poticaj** ekspanziji, osobito državama koje su u statusu zaostajale za Britanskim Imperijem i koje je mamila mogućnost stvaranja velikog tržišta za proizvode domaće industrije. Taj je proces još u prvoj polovici 19. stoljeća započela Francuska osvajanjem Alžira, iz čega se nastavilo širenje prema jugu kontinenta.

U drugoj polovici 19. stoljeća agresivno su širenje započele novoujedinjene države **Njemačka, Italija i Belgija**. To je s vremenom natjeralo Britance, zabrinute za svoja dotadašnja uporišta u Južnoj Africi i moguće ugrožavanje strateških pomorskih putova prema Indiji, da također započnu s ubrzanom ekspanzijom. Time se cjelokupni afrički teritorij našao pod kontrolom zapadnih država, uz izuzetak Etiopije i Liberije. Nezadovoljstvo Njemačke, a manjim dijelom i Italije, rezultatima *Utrke za Afriku* bilo je jednim od glavnih uzroka prvog svjetskog rata.

ODGOVORITE NA PITANJA:

1. Što je „utrka za Afriku“?
2. Zašto nisu prije počeli kolonizirati (imunitet, itd)?
3. Što je dalo poticaj kolonijalizmu?
4. Koje zemlje su kasnije počele s kolonizacijom i zašto?
5. Koji je bio jedan od uzroka prvog svjetskog rata?

GRUPA 2

SJEVERNA AMERIKA

Američki predsjednik **Andrew Jackson** potpisao je 1830. zakon o deportaciji pet velikih indijanskih plemena u rezervate, koje su im kasnije također (suprotno ugovoru) ili oduzeli ili smanjili. Tako je proveden prvi tzv. "demokratski genocid", podržan od senata iako ga je američki ustavni sud smatrao nezakonitim. Taj zakon su pripremali i svi raniji predsjednici SAD tako da se može smatrati ključnim pravnim djelom Američke države. Njegov **cilj** bio je obična pljačka zemlje tj. "zakonito" otimanje tuđe zemlje.

Pet velikih plemena: *Čiroki, Čikasau, Koktau, Krik i Seminole* protjerali su sa najplodnije američke zemlje i teritorija velikog kao Zapadna Europa. Indijanci, a posebno Čiroki - nacija visoke kulture koja je tada imala i svoje pismo, novine i literaturu - zovu to "preseljenje" *Stazom Suza* (Trail of Tears). Indijanci su bili protjerani vojskom iz svojih domova, dovedeni u logore, a onda iz logora pod pratnjom deportirani do suhe i puste srednje Amerike. Tokom zimskog puta od preko 2 000 km bili su i bezobzirno ubijani, samo Čiroka je usput stradalo više od 4 000. Zanimljivo je da su Indijanci opstali tokom sljedećih 200 godina genocida na svojim pustim teritorijima odbijajući prihvatiti "zakone civilizacije" iako i danas, u srcu kapitalizma, više od 50% stanovnika rezervata živi ispod granice siromaštva. To mogu samo narodi izuzetno jakog duha i kulture. Po tome su američki Indijanci svojevrsni *heroji današnjeg svijeta* i simbol zapadne, pljačkaške, civilizacije.

ODGOVORITE NA PITANJA:

1. Koji je predsjednik potpisao zakon o deportaciji plemena i kada?
2. Koji je bio cilj tog zakona?
3. Koja su 5 plemena protjerana?
4. Kako to preseljenje nazivaju Čiroki?
5. Kako je tekao proces preseljenja?
(od njihovih domova do srednje Amerike)

AZIJA

Britanska Indija (engl. *British Raj*, a od 1876. *Indijsko Carstvo*) bio je od 1858. do 1947. naziv za zemlje indijskog potkontinenta koje su bile pod izravnom upravom britanske kolonijalne vlasti, današnje Indija, Pakistan i Bangladeš. Od 1886. do 1937. bila je i Burma u sastavu Britanske Indije. Englezi su ovdje još u 17. stoljeću osnovali svoja prva trgovinska predstavništva. Tijekom 18. stoljeća Istočnoindijska kompanija uzdigla se do vodeće sile potkontinenta, no službeno je djelovala u ime indijaca. Nakon velikog Indijskog ustanka 1857. Istočnoindijska kompanija 1858. svoja prava prenosi na britansku krunu. 1877. proglašen je savez **Indijskog Carstva** s Velikom Britanijom. Britanska vladavina prestala je 1947. s nezavisnošću dvaju država, Indije i Pakistana. Kasnije, 1971. dotadašnji Istočni Pakistan postaje samostalna nova država Bangladeš. Uspješan su otpor pružali **Koreja i Japan**, u tim je zemljama kolonizacija bila neuspješna. Britanci, Francuzi i Rusi zakupljivali su dijelove kineskoga teritorija i njima upravljali. Budući da nisu imali takva područja, Amerikanci su potkraj stoljeća proglasili politiku „**otvorenih vrata**“ (slobodna trgovina velikih sila) prema Kini, čime su iskorištavali zemlju. Na samome kraju stoljeća, 1899. godine, Kinezi su se podigli na ustanak protiv europske dominacije. U tome je ustanku bilo mnogo žrtava na obje strane, a Kinezi su ipak izgubili te su morali pristati na nepovoljne uvjete mira.

ODGOVORITE NA PITANJA:

1. Što je bila Britanska Indija?
2. Tko je vladao Indijom prije britanske kraljice?
3. Kakav su otpor pružali Koreja i Japan?
4. Što politika otvorenih vrata?
5. Je li ustanak iz 1899. bio uspješan?

GRUPA 4

JUŽNA AMERIKA

Simon Bolívar je bio vojskovođa i državnik. Punim imenom i prezimenom: Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar Palacios y Blanco. Bio je borac za nezavisnost Južne Amerike. Školovao se u Španjolskoj i Francuskoj. Pridružio se 1808. hunti (vojni odbor), koja je formirala u Venezueli vezu s Napoleonovom invazijom u Španjolskoj te je kao njezin zastupnik otputovao u London. Vrativši se predložio je da se Venezuela proglasi nezavisnom, što je skupština 5. srpnja 1811. prihvatila. Pobijeden od španjolskih snaga napustio je Venezuelu i povukao se u Novu Granadu (današnja Kolumbija), gdje je pobijedio španjolske trupe u više bitaka. U trogodišnjem ratu za oslobođenje Južne Amerike prešao je Ande, **ujedinio** Ekvador, Novu Granadu i Venezuelu pod imenom Republika Kolumbija, a 1824. oslobodio Peru. Proglašen je ocem, spasiteljem i osloboditeljem domovine i izabran za prvog predsjednika Kolumbije i prvog predsjednika Gornjeg Perua, nazvanog po njemu **Bolivija**. Osumnjičen je da se želi proglasiti monarhom i primoran je **odstupiti** s vlasti 1830. godine. **Težio** je ujedinjenju južnoameričkih zemalja u neovisnu i jaku državu, ali mu se san nije ostvario jer se već 1830. godine Venezuela proglasila neovisnom republikom, a uskoro zatim učinile su to isto Bolivija i Ekvador. Unatoč neostvarenju njegova sna Bolívarova i danas u Južnoj Americi zovu Osloboditeljem domovine (*Libertador de la Patria*) i George Washington Južne Amerike. Uspomena na njega i njegovo djelo živi u mnogobrojnim spomenicima diljem Južne Amerike te u imenu države Bolivije (nekadašnji *Gornji Peru*) i nazivu venecuelskog novca – bolívar.

ODGOVORITE NA PITANJA:

1. Tko je bio Simon Bolívar?
2. Koje je države ujedinio?
3. Bio je prvi predsjednik kojih država?
4. Zašto je odstupio?
5. Čemu je težio?

GRUPA 5

AUSTRALIJA

Aboridžini jest skupni naziv

za domorodačka plemena Australije. Danas je to uobičajeni naziv

za australske domoroce. Domoroci Australije naseljavaju svoj kontinent najmanje 30,000 godina. Prema mišljenjima znanstvenika na kontinent su se naselili još u vrijeme posljednjeg ledenog doba.

Kombinacijom bolesti, gubitka zemlje i izravnim nasiljem smanjen je broj aboridžinske populacije za 90% između 1788. i 1900. **Crni Rat** je termin koji se koristi za opisivanje razdoblja sukoba između Britanaca i Tasmanskih Aboridžina u ranom devetnaestom stoljeću, kada su britanci ubili oko 1000 domorodaca. Iako se povjesničari ne slažu o tome kada je sukob počeo i završio, inače se prihvaća razdoblje kolonijalne vlasti između 1828. i 1832. Pojam Crni Rat se također ponekad odnosi na kasnije sukobe između europskih kolonista i aboridžinskih Australaca na australskom kopnu. U kombinaciji s epidemijom koju su doveli euroljani s njihovim zaraznim bolestima, na koje Tasmanski Aboridžini nisu imali imunitet, rat je doveo starosjedioce gotovo do istrebljenja. Velik dio njihovog jezika, lokalnog ekološkog znanja i kulture sada su **izgubljeni** zbog takve brutalne vladavine britanaca.

Tasmanski parlament se ispričao tek 1997.: „*Ovaj dom, u ime svih Tasmanaca... izražava svoje duboko i iskreno žaljenje za sve uvrjede, bol i žalost prouzročene zbog prijašnjih politika kojima je aboridžinska djeca bila odvajana od svojih obitelji i domova; ispričava se aboridžinskom narodu za ta prijašnja djela i potvrđuje svoju potporu pomirbe između svih Australaca.*“

ODGOVORITE NA PITANJA:

1. Tko su aboridžini?
2. Zašto se smanjio njihov broj i za koliko?
3. Što je bio Crni Rat i kada je trajao?
4. Što je sve izgubljeno zbog loše vladavine britanaca?
5. Što je Tasmanski parlament napravio 1997.?